

Lavkirkeligheten i villrede

Bernt T. Oftestad

Publisert i Dagen, November 2015

Den statskirke som Hallesby, Hope og Carl Fr. Wisløff holdt fast ved, er borte. Derfor har heller ikke deres vekt på friheten i statskirken bærekraft som argument for å forbli i Den norske kirke.

Lavkirkelige forlater Den norske kirke. Men ikke så mange. Andre føler seg hjemløse.

Ledersjiktet i de lavkirkelige organisasjoner later til å forbli i kirken, men under teologisk protest. Noen er mer positive, fordi man regner med frihet for ulike motstridende syn. Det vil komme ikke minst konservative til gode.

Kan man utlede så forskjellige svar av det lavkirkelige paradigmet?

Da bør man bør se på historien. Hva gikk det egentlig ut på?

Det lavkirkelige paradigme ble til ved midten av 1800-tallet, da demokratisering av statskirken begynte. Den endte med at lekfolket fikk kirkelig rett ikke bare til å preke, men også å forvalte sakramentene uavhengig av geistlig administrasjon.

De frihetsmål som de lavkirkelige hadde satt seg, ble nådd. Men identifikasjonen med stats- og folkekirken var like viktig som frigjøring fra dens jurisdiksjon.

Indremisjonen, som Gisle Johnson grunnla etter 1850, skulle ha kirkens evangelisk-lutherske tro og bekjennelse som basis. Eksplisitt la man den folkekirkelige barnedåp til grunn.

Indremisjonen var i kirken med det program å fremme den religiøse «inderlighet» i folket etter pietistisk mønster. De døpte måtte ut av «død rettroenhet». Gjennom omvendelse og gjenfødelse ved Ordet kunne de få et nytt troens liv i Gud.

Vennesamfunnet eller konventikkelen var rommet for et slikt liv. Det var også forening, og foreningene ble organisasjoner for indre- og ytremisjon, diakoni og skolevesen.

Indremisjonsbevegelsen var i folkekirken på bestemte premisser: Det var gitt at det frivillige organisasjonslivet i statskirken hadde dens lutherske konfesjon som basis. Det satte gjerder for vranglære, svermeri og samrøre med ikke-lutherske retninger.

Det var viktig for indremisjonen at folket ble oppdratt i kristendom ved kirkens dåpsopplæring. Kunnskapen var «veden» som vekkelsen skulle antenne. Dessuten bidro statskirken til å opprettholde folkets moralske standard og beskytte samfunnet mot alvorlige frafall fra Guds vilje.

Men den avgjørende forutsetning for at man forble i statskirken, var dens *frihetlige* kirkelige orden som sikret åndelig og organisatorisk selvstendigheten for vennesamfunn/forening og lekmannsorganisasjonene. Denne forutsetning ble oppfylt. En «embetets indremisjon» ble det aldri noe av.

Vekkelsen og omvendelsen kommer ved Ordets forkynnelse. Den inderlige tilegnelse av Guds ord i tro og bønn er kjernen i fromhetslivet. Gudslivet er et liv i og ved Ordet. Skriftautoriteten (etter luthersk-ortodokst mønster) ble derfor avgjørende for indremisjonen – både for dens forkynnelse og dens fromhet.

Men statskirken gav rom for læreavvik fra Skrift og bekjennelse. Lavkirkeligheten hadde ingen rettslig-organisatorisk mulighet til å drive læretukt i Den norske kirke. Man måtte i stedet *verne* sine egne fellesskap og organisasjoner mot påvirkning fra vranglærere. Et slikt vern var kjernen i den såkalte Calmeyergatelinjen fra 1920, en organisatorisk forholdsregel demokratisk legitim innen det statskirkelige system, teologisk legitim i kirken fordi det var avvik fra kirkens egen lære man verget seg mot.

I dag er de tradisjonsgitte premisser for den lavkirkelige tilslutning til folkekirken er smuldret hen. Folkekirkens dåpsopplæring er erstattet av KRLE-faget, som verken har kirkelig formål eller innhold.

Det folkekirkelige dåpssyn ser ikke sammenhengen mellom dåp og rett trosliv.

Indremisjonens skille mellom troende og vantro blant kirkens dømte medlemmer er blitt meningsløst i kirken. Den nye folkekirken, som nå er på vei, ikke bare tolererer avvik fra kirkelæren, men skaper *ny kirkelære* om ekteskapet, nedfelt i liturgi.

Verken under kirkestriden 1903-1920 eller senere legitimerer kirkeledelsen læreavvik ved endring av kirkelæren. Nå vil det skje.

Den statskirke som Hallesby, Hope og Carl Fr. Wisløff holdt fast ved, er borte. Derfor har heller ikke deres vekt på *friheten* statskirken bærekraft som argument for å forbli i Den norske kirke.

Den nye folkekirken vil få en lære som enten gjør ekteskapet til et adiaforon eller kjønnsnøytralt. Begge deler er avvik fra skrift og tradisjon.

Forblir man i kirken etter at den har fått en ny ekteskapslære, godtar man ved sin praksis nylæren som *legal* kirkelære, og dessuten som *sann* ut fra naturretten og den åpenbarte sannhet i Skriften.

Er en kirke med en slik lære «sannhetens støtte og grunnvoll»? Det spørsmål bør de lavkirkelige stille seg.

Noen vil forbli i kirken og samtidig be om «fritak» fra å etterleve falsk lære eller rett til å praktisere sannheten i kirken. Men samtidig godtar de nylæren som legal kirkelig lære.

Dette blir meningsløs dobbelkommunikasjon. Noe man bør unngå om man har Skriften alene som autoritet og dertil hevder dens klarhet.